

Cyfarfod:	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Dyddiad:	22 Tachwedd 2018
Teitl:	Cefnogi Busnesau Gwynedd (yng nghyswllt Brexit)
Awdur:	Colin Morris Rheolwr Gwasanaethau Cefnogi Busnes Adran Economi a Chymuned
Aelod:	Cynghorydd Ioan Thomas Aelod Cabinet dros Ddatblygu'r Economi

1. Cyflwyniad

- 1.1. Cyflwynir yr adroddiad hwn ar gais y Pwyllgor Craffu i amlinellu sut y mae'r Cyngor a sefydliadau eraill yn cefnogi busnesau lleol yn gyffredinol ac mewn ymateb i benderfyniad y DU i adael yr Undeb Ewropeaidd (Brexit).

2. Cefndir

- 2.1 Mae'r Tîm Cefnogi Busnes yn dîm bychan ac mae'n rhan o'r Gwasanaeth Economi a Chymuned sy'n cynnwys nifer o dimau sy'n canolbwyntio ar greu swyddi a chryfhau'r economi lleol.
- 2.2 Mae'r Tîm wedi magu profiad eang dros y 22 mlynedd diwethaf yng nghyswllt rheoli, gweithredu a monitro cynlluniau cymorth ariannol amrywiol i fusnesau.
- 2.3 Dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, mae'r Tîm wedi parhau i ddatblygu rhaglen waith sy'n ymateb i anghenion busnesau lleol. Fodd bynnag, dylid nodi bod cyfleoedd am arian Ewropeaidd ar gyfer grantiau busnes wedi dod i ben, a chan y bydd llai o arian cyhoeddus ar gael yn y dyfodol, bydd mwy o bwyslais bellach ar gynnig benthyciadau a fyddai'n hyrwyddo newid mewn diwylliant o fod yn ddibynnol ar arian cyhoeddus.

3. Cefnogaeth i Fusnesau gan Gyngor Gwynedd

- 3.1 Mae Tîm Cefnogi Busnes Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am ddarparu cefnogaeth, cyngor a gwybodaeth i fusnesau lleol fel eu bod yn datblygu ac yn dod yn fwy cystadleuol er mwyn diogelu swyddi presennol a chreu swyddi newydd yn yr economi lleol. Yn ogystal, bydd y Tîm yn hwyluso cyngor a chefnogaeth o natur fwy arbenigol gan sefydliadau cefnogi busnes eraill os bydd busnesau lleol angen hyn.
- 3.2 Un rôl bwysig y mae'r Tîm Cefnogi Busnes yn ymgymryd â hi yw codi ymwybyddiaeth o newyddion busnes perthnasol a digwyddiadau sy'n ymwneud â busnesau e.e. cyfleoedd tendro i fusnesau lleol,

digwyddiadau Cyflymu Cymru i Fusnesau a digwyddiadau a gweithdai busnes perthnasol eraill. Gwneir hyn drwy ein cyfrifon cyfryngau cymdeithasol a'n rhwydweithiau busnes a'n cysylltiadau amrywiol. Yn sicr, mae hyn yn rhywbeth sydd wedi'i wneud yn ddiweddar yng nghyswllt codi ymwybyddiaeth o Borthol Brexit newydd Busnes Cymru ynghyd â gweithdai penodol am Brexit sydd wedi'u cynnal er budd busnesau lleol.

3.3 Mae'r Tîm Cefnogi Busnes yn gyfrifol am weinyddu a gweithredu nifer o gynlluniau benthyciadau i fusnesau a fydd yn parhau i fod ar gael i fusnesau Gwynedd yn dilyn unrhyw gytundeb Brexit, sef:

- Cronfa Benthyciadau Busnes - cronfa o £3m i gefnogi busnesau bach a chanolig eu maint sydd wedi'u lleoli yng Ngwynedd sy'n ei chael hi'n anodd sicrhau nawdd gan fanciau. Mae benthyciadau bychan rhwng £25k a £100k ar gael i greu neu ddatblygu busnes gyda chyfle i fenthycia symiau mwy gyhyd â bod y benthyciad wedi'i gefnogi gan warant yn seiliedig ar ased o ansawdd da. Nid yw benthycia er mwyn ad-dalu dyledion neu fenthyciadau presennol yn gymwys ond, gellir defnyddio benthyciadau tuag at wariant cyfalaf neu ariannu cyfalaf gweithio.
- Cronfa Benthyciadau Canol Tref - ar hyn o bryd, mae'r gronfa benthyciadau hon ar gael yn ardaloedd Caernarfon, Bangor, Bethesda a Phenygroes. Mae'r benthyciad di-log ar gael i berchnogion eiddo sydd angen eu hailwampio neu eu gwella. Pwrpas y benthyciad yw gwella'r eiddo er mwyn i berchnogion barhau yno, neu er mwyn gwerthu, rhentu neu ddatgloi safle gwag neu un sydd wedi'i oedi. Gall gwelliannau gynnwys gwneud eiddo preswyl yn saff, yn gynnes a/neu'n ddiogel. Ni ellir defnyddio'r benthyciad i ad-dalu benthyciadau presennol.

3.4 Mae'r Tîm hefyd yn gweinyddu cynllun grant yng nghyswllt cynorthwyo busnesau lleol i gyflawni ardystiad ISO, e.e. ISO9001 (System Reoli Ansawdd) ac ISO14001 (System Reoli Amgylcheddol). Y nod yw gwneud busnesau'n fwy effeithlon ac effeithiol wrth gyflenwi nwyddau a gwasanaethau o ansawdd gan arwain at fod yn fwy cystadleuol a rhoi busnesau mewn gwell sefyllfa i ymateb i gyfleoedd tendro gyda Chyngor Gwynedd, awdurdodau lleol eraill, sefydliadau'r llywodraeth a'r sector preifat ynghyd ag unrhyw oblygiadau o ran Brexit.

3.5 Gan nad oes sicrwydd o hyd ynghylch pa oblygiadau penodol a ddaw i fusnesau Gwynedd yn sgil Brexit, bydd yn hynod bwysig bod y Tîm yn parhau i ddarparu'r gefnogaeth a'r cyngor angenrheidiol i'r gymuned fusnes lleol.

4. Gweithgarwch Llywodraeth Cymru yng nghyd-destun Brexit

4.1 Mae'r Porthol Brexit sydd newydd ei lansio gan Busnes Cymru wedi'i gynllunio i roi'r wybodaeth a'r cyngor diweddaraf i gwmnïau yng Nghymru

am ystod o faterion hanfodol yn cynnwys masnachu rhyngwladol a chynllunio'r gweithlu – (<https://businesswales.gov.wales/brexit/cy>)

- 4.2 Yn ogystal, mae teclyn diagnostig yn rhan ohono sy'n helpu busnesau i adnabod pa mor dda y maent wedi paratoi ar gyfer Brexit, yn argymhell camau gweithredu y dylent eu cymryd i gynyddu pa mor wydn ydynt ac yn eu cyfeirio at ffynonellau cefnogaeth ychwanegol. Y chwe phrif faes busnes yw: Strategaeth a Gweithrediadau Busnes; Arloesedd; Gwerthiannau a Marchnata; Allforio; Rheoli Pobl, a Chyllid.
- 4.3 Mae'r porthol Brexit newydd yn adeiladu ar gyngor a chyfarwyddyd sydd wedi'u darparu i gwmnïau yng Nghymru gan Lywodraeth Cymru a Busnes Cymru ill dau ers y refferendwm.
- 4.4 Mae wedi'i gynllunio i'w gwneud hi mor hawdd â phosib i fusnesau gael mynediad at y wybodaeth a'r gefnogaeth ddiweddaraf y maent eu hangen.
- 4.5 Yn ogystal â'r gefnogaeth sydd ar gael drwy Borthol Brexit, mae gan Lywodraeth Cymru ystod gynhwysfawr o ddulliau cefnogi yn barod i helpu busnesau ar eu taith allforio. Mae'r rhain yn cynnwys rhaglenni cefnogi allforio penodol, sef:
  - Rhaglen Digwyddiadau Tramor
  - Rhaglen Datblygu Masnach Ryngwladol
  - Cymorth ar gyfer Ymweliadau Tramor i Ddatblygu Busnesau
  - Seminarau a Gweithdai Allforio
  - Rhaglen Cyfleoedd Masnach Ryngwladol
- 4.6 Ceir rhagor o wybodaeth am y gefnogaeth y sonnir amdani uchod ar wefan Busnes Cymru:
<https://businesswales.gov.wales/cy/zones/export/how-we-can-help/support-export-guide>
- 4.7 Yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi £7.5 miliwn ychwanegol i helpu busnesau yng Nghymru i adeiladu gwytnwch er mwyn ymdopi gyda heriau Brexit.
- 4.8 Caiff y £7.5 miliwn, sy'n rhan o Gronfa £50 miliwn Llywodraeth Cymru i Bontio'r UE, ei ddefnyddio dros y tair blynedd nesaf i helpu cwmnïau i ddatblygu'r arbenigedd a'r prosesau newydd y byddant eu hangen er mwyn ffynnu ar ôl Brexit.
- 4.9 Caiff peth o'r arian ei gyfeirio at Grant Cydnerthedd Brexit y bydd busnesau ledled Cymru yn medru gwneud cais am gyfran ohono. Bydd hyn yn cyd-fynd â'r gefnogaeth sydd ar gael drwy wasanaeth Busnes Cymru i helpu busnesau i fuddsoddi er mwyn goroesi'r heriau cyntaf yn sgil Brexit, megis beichiau a chymhlethdodau gweinyddol ychwanegol.

- 4.10 Caiff y £7.5 miliwn ei ddefnyddio hefyd i helpu busnesau i edrych ar gyfleoedd newydd i gydweithio ac arloesi, a chysylltu â nhw, fel y gallant ddatblygu capasiti a chadw eu natur gystadleuol ar ôl Brexit, er mwyn cadw swyddi yma yng Nghymru.
- 4.11 Ar adeg cwblhau'r adroddiad hwn, nid oedd unrhyw fanylion pellach ynghylch y gronfa hon ar gael gan Lywodraeth Cymru.
- 4.12 Yn ddiweddar, mae Gwasanaeth Busnes Cymru hefyd wedi trefnu gweithdai rhyngweithiol ledled Cymru yng nghyswllt goblygiadau Brexit ar redeg busnes. Mae'r gweithdai hyn wedi'u cynllunio i roi'r sefyllfa ddiweddaraf i berchnogion busnes ynghylch Brexit a chyflwyno gwybodaeth a chynghor ymarferol ar yr effaith bosib ar gwmnïau sydd ynghlwm â masnach ryngwladol.

5. Sefydliadau Cefnogi Busnes Eraill

- 5.1 Mae nifer o sefydliadau cefnogi busnes eraill yn cynnig cyngor a gwybodaeth i fusnesau yng nghyswllt paratoi at effaith Brexit. Un enghraifft o'r sefydliadau hyn yw Ffederasiwn y Busnesau Bach (yr FSB) sydd wedi paratoi pecyn gwybodaeth ar eu gwefan ynglŷn â Brexit (<https://www.fsb.org.uk/standing-up-for-you/brexit/introduction>) sy'n cael ei ddiweddarau yn ôl yr angen, ynghyd ag edrych ar ffyrdd eraill o gefnogi eu haelodau wrth fynd i'r afael â goblygiadau beth bynnag fydd canlyniad Brexit.
- 5.2 Yn lleol, caiff aelodau Rhwydwaith Busnes Gwynedd eu diweddarau'n rheolaidd ynglŷn â'r gefnogaeth sydd ar gael gan roi gwybod iddynt hefyd am unrhyw sesiynau gweithdai perthnasol sy'n rhoi cyngor a gwybodaeth ynghylch Brexit.

6. Camau Nesaf

- 6.1 Bydd Cyngor Gwynedd yn gweithio gyda'r sector preifat yn ystod y misoedd nesaf er mwyn cael gwell dealltwriaeth o ba oblygiadau fydd i'n cymuned fusnes lleol yn sgil Brexit. Tybir y bydd y sefyllfa'n gliriach erbyn diwedd y flwyddyn a gobeithio y bydd hyn yn galluogi i fusnesau lleol gynllunio ar gyfer y dyfodol.
- 6.2 Fel y nodwyd yn yr adroddiad blaenorol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn, bydd Cyngor Gwynedd yn parhau i gydweithio ag awdurdodau lleol eraill drwy Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ynghyd â Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru er mwyn ymgymryd â'r gwaith hwn gyda'r nod o adnabod y prif risgiau i economi Gwynedd.